

ΚΥΠΡΙΑΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΦΙΛΙΑ

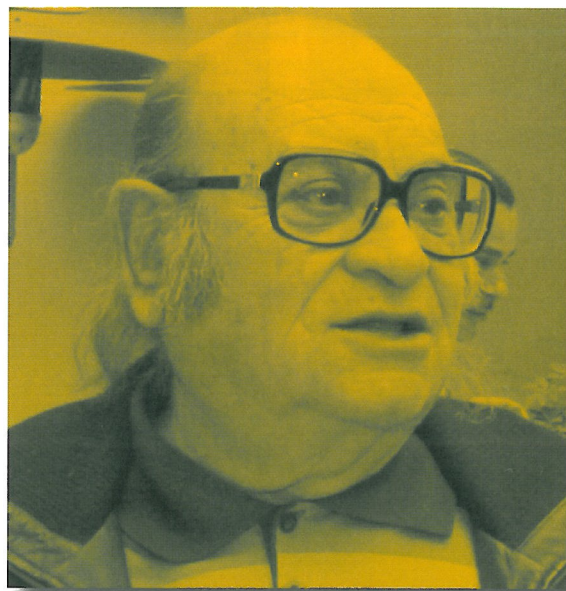
CYPRUS
BIBLIOPHILIA

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ένθετο για τις Τέχνες

ΤΟΜΟΣ Γ' | ΤΕΥΧΟΣ 37 | ΑΝΟΙΞΗ 2016

Δέκα Χρόνια!

Αφιερώματα

Δημήτρης Παπαδημήτρης

Ευγενία και Χρήστος Πετρώνδας

Ένας αρχιτέκτονας της εικαστικής σύνθεσης

Με την ευκαιρία της πρόσφατης έκθεσης έργων του Νίκου Παπαλουκά (3 Μαρτίου) στο Ίδρυμα Μιχάλη Κακογιάννη, στην Αθήνα, τα εγκαίνια της οποίας τέλεσε ο Κλείτος Ιωαννίδης, παρουσιάζουμε σήμερα τον νέο και εύελπι αυτό καλλιτέχνη και το έργο του.

Βιογραφικό σημείωμα

Ο Νίκος Παπαλουκάς γεννήθηκε το 1969 στο χωριό Μπέλλαπαϊς της επαρχίας Κερύνειας. Από το 1974 μετοίκησε στη Λευκωσία, όπου ζει και εργάζεται ως εικαστικός.

Φοίτησε αρχικά στο κολλέγιο Φρειδερίκου στην Λευκωσία και το 1994, απόκτησε ανώτερο δίπλωμα στις Γραφικές Τέχνες. Το 2003 αποφοίτησε από το τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, της Σχολής Καλών Τεχνών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης με άριστα. Στη συνέχεια, το 2011 ολοκλήρωσε μεταπτυχιακό δίπλωμα στις Καλές Τέχνες στο Northampton University, στην Αγγλία.

Το Δεκέμβριο του 2011, παρουσίασε τη δουλειά του, σε ατομική έκθεση που του έγινε στο Μουσείο Λογοτεχνίας του Κιέβου. Η έκθεση εντασσόταν στο πλαίσιο των εορταστικών εκδηλώσεων, για τα 20 χρόνια διπλωματικών σχέσεων μεταξύ Κύπρου - Ουκρανίας. Έχει πραγματοποιήσει 7 ατομικές εκθέσεις στην Κύπρο και έχει λάβει μέρος σε πολλές ομαδικές σε Κύπρο και Ελλάδα. Έργα του βρίσκονται σε ιδιωτικές συλλογές, σε ημικρατικούς οργανισμούς και στο δημόσιο. Έργα του επίσης, έχουν συμπεριληφθεί σε καταλόγους και περιοδικά για την Τέχνη, τόσο στην Κύπρο όσο και στην Ελλάδα.

Έχει διδάξει στη Μέση και Ανώτατη Εκπαίδευση. Στη Μέση εκπαίδευση τα μαθήματα: Γραφικές Τέχνες, Θέματα Τέχνης (Ιστορία της Τέχνης), Ελεύθερο, Προοπτικό Σχέδιο και Ζωγραφική κοινού κορμού. Τα ακαδημαϊκά έτη 2012-13 και 2013-14 δίδαξε το θεωρητικό μάθημα Ελληνική Τέχνη (Greek Art) στο Τμήμα Σχεδιασμού και Πολυμέσων του Πανεπιστημίου Λευκωσίας. Από το Ακαδημαϊκό έτος 2014-15 διδάσκει το εργαστηριακό μάθημα Σχέδιο Χρώμα Σύνθεση στο Τμήμα Πολυμέσων και Γραφικών Τεχνών του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Σπουδές

Μεταπτυχιακό στις Καλές Τέχνες (MA Fine Art)
Northampton University, England, 2010-2011

Πτυχίο στις Καλές Τέχνες, Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών.

Σχολή Καλών Τεχνών Αριστοτελείου Πανεπιστημίου, Θεσσαλονίκη, Ελλάδα 1998- 2003

Ανώτερο Δίπλωμα στις Γραφικές Τέχνες, Frederick Institute of Technology, Λευκωσία, 1992-1994

Ατομικές Εκθέσεις

Φυτώριο Εικαστικής Καλλιέργειας, Λευκωσία, 2014

Γκαλερί Αποκάλυψη, Λευκωσία, 2013

Μουσείο Λογοτεχνίας, Κίεβο, Ουκρανία, 2011

Αίθουσα Δήμου Λευκωσίας «Ειρήνη», Λευκωσία, 2010

Γκαλερί Γκλόρια, Λευκωσία, 2009

Γκαλερί Κυπριακή Γωνιά, Λάρνακα, 2008

Γκαλερί Αποκάλυψη, Λευκωσία, 2007

Γκαλερί Αποκάλυψη, Λευκωσία, 2005

Ομαδικές Εκθέσεις

Γκαλερί Αποκάλυψη, Λευκωσία, 2013

Γκαλερί Κυπριακή Γωνιά, Λάρνακα, 2013

Γκαλερί Άλφα, Λευκωσία, 2012

Γκαλερί Is not a Gallery, Λευκωσία, 2011

Γκαλερί Αποκάλυψη, 2011

50χρονα Κυπριακής Δημοκρατίας, Πύλη Αμμοχώστου, Λευκωσία, 2010

Γκαλερί Γκλόρια, Λευκωσία, 2009

Γκαλερί Κυπριακή Γωνιά, Λάρνακα, 2009

Γκαλερί Κυπριακή Γωνιά, Λάρνακα, 2008

Γκαλερί Αποκάλυψη, Λευκωσία, 2007

Γκαλερί Orus, Λευκωσία, 2007

Γκαλερί Αποκάλυψη, Λευκωσία, 2006

Γκαλερί Αποκάλυψη, Λευκωσία, 2005

Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, Θεσσαλονίκη, Ελλάδα, 2003

Κέντρο Αποφοίτων Σχολής Καλών Τεχνών, Αθήνα, Ελλάδα, 2000

Εκπαιδευτική Εμπειρία

Ανωτάτη εκπαίδευση

Διδασκαλία του θεωρητικού Μαθήματος Ελληνική Τέχνη (Greek Art)

Τμήμα Σχεδιασμού και Πολυμέσων, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας.

Διδασκαλία του Εργαστηριακού Μαθήματος Σχέδιο Χρώμα Σύνθεση

2014-2015 Τμήμα Πολυμέσων και Γραφικών Τεχνών, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Μέση Εκπαίδευση

Διδασκαλία Μαθήματος Τέχνης κοινού κορμού

2008- 2009 Γυμνάσιο Δροσιάς, Λάρνακα.

2006-2007 Philips College, Λευκωσία.

Διδασκαλία μαθημάτων: Θέματα Τέχνης, Γραφικές Τέχνες,

Ελεύθερο Προοπτικό Σχέδιο

2009-2010 Λύκειο Βεργίνας, Λάρνακα.

2006-2007 Philips College, Λευκωσία.

Στοιχεία Επικοινωνίας

Διεύθυνση κατοικίας:

Θεσσαλίας 40, Διαμ. 13

1057 Λευκωσία

Διεύθυνση εργαστηρίου:

Τρικούπη 60B, Διαμ. 14

1016 Λευκωσία

Τηλέφωνο: 00357 99 832263

Ηλεκτρονική διεύθυνση: nikospapaloukas@yahoo.com

Κριτική για το έργο του από τον Χριστόδουλο Καλλίνο, Θεωρητικό Τέχνης:

Ο Νίκος Παπαλουκάς είναι ένας καλλιτέχνης του οποίου είχα την χαρά να παρακολουθήσω την εξελικτική πορεία τις αναζητήσεις και την σταδιακή του εξέλιξη από τα πρώτα στάδια της καλλιτεχνικής του διαδρομής. Στο σύντομο αυτό κείμενο

παραθέτω μερικές νύξεις για το πιο πρόσφατο του έργο. Την παλαιότερη του δουλειά την έχω ήδη σχολιάσει διεξοδικά, σε δύο άλλα δημοσιεύματα μου κείμενα.

Παρόλο που ο Παπαλουκάς ξεκινά ως ένας ζωγράφος προικ-

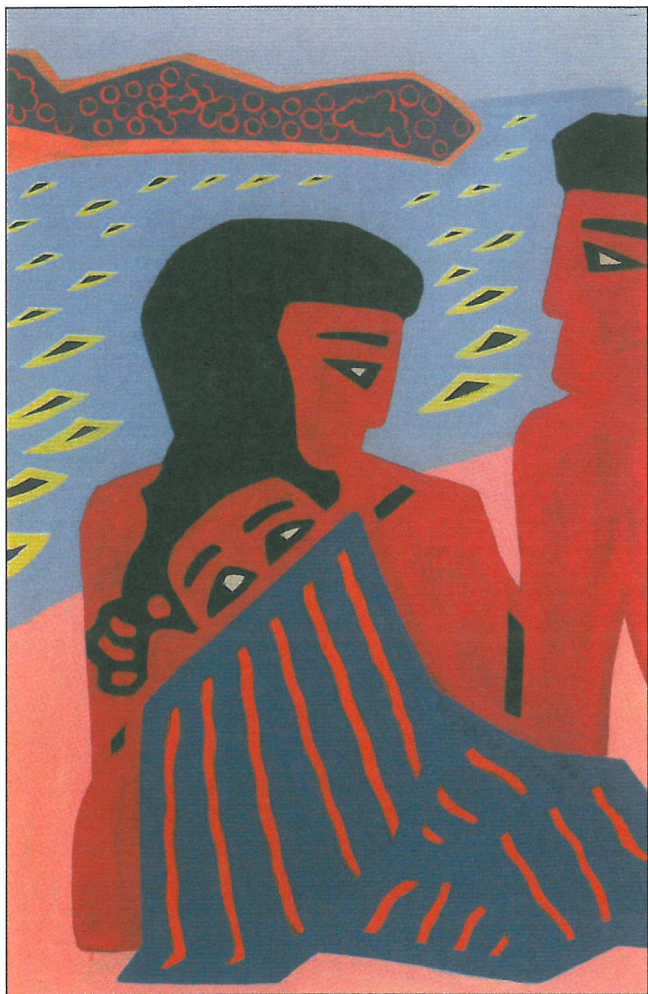
σμένος με ιδιαίτερη ευαισθησία στο χρώμα και στην εκφραστικότητα της ανθρώπινης μορφής ως υποκειμενικότητας, αρχίζει σταδιακά να τον απασχολεί όλο και περισσότερο η αρχιτεκτονική της εικαστικής σύνθεσης. Στο πιο πρόσφατο του έργο ο καλλιτέχνης εγκαταλείπει ως ένα βαθμό τη μέθη του χρώματος και τα αισθαντικά και θερμά χρώματα για να επιδοθεί όλο και περισσότερο στην εικαστική μελέτη των πλαστικών αξιών. Πειραματίζεται με την καθαρά εννοιολογική αναπαράσταση της πραγματικότητας, την οποία υιοθετεί ως ένα μεγάλο μέρος της η μοντέρνα τέχνη από τον Cezanne και εντεύθεν. Αντι-καθιστώντας την περισσότερο οπτική και αισθητηριακή αναπαράσταση, καταλήγει σε μια αντι-νατουραλιστική πλαστικότητα αποδίδοντας τους εικαστικούς χαρακτήρες με γεωμετρικά επίπεδα σχήματα τα οποία εντάσσει στον χώρο αξιοποιώντας τη μοντέρνα έννοια της αναλογίας, της αρμονίας, της πλαστικότητας και της προοπτικής. Η αρχιτεκτονική της σύνθεσης κτιζείται με επίπεδες μορφές και ελεγχόμενες γραμμές οι οποίες αποδεσμεύουν την εκφραστική λεπτομέρεια προς όφελος της δομικής αρτιότητας και της καθαρότητας της σύνθεσης. Η εικαστική αναζήτηση, εντέλει, καταλήγει στη δόμηση στέρεων πλαστικών μορφών που αποδίδονται με γεωμετρική σαφήνεια και διαύγεια, ενώ η μορφοπλαστική κατασκευή δομείται με συμμετρικούς και απλοποιημένους όγκους, οι οποίοι αποκτούν χαρακτήρα σαφή και απόλυτο. Ο ζωγράφος συλλαμβάνει την αντικειμενική πραγματικότητα δια μέσου της γεωμετρικής δομής του αντικειμένου, τις καθαρές φόρμες και τα γεωμετρικά περιγράμματα, ενώ η σύνθεση στηρίζεται στην αφαίρεση

των επιμέρους στοιχείων και την ανάλυση των δομικών σχέσεων των γεωμετρικά υπεραπλοποιημένων μορφών, των οποίων ο καλλιτέχνης περιορίζεται αποκλειστικά στην απεικόνιση των στοιχειωδών τους γνωρισμάτων.

Χωρίς αμφιβολία, ο Παπαλουκάς, τουλάχιστον στο πιο πρόσφατο του έργο, διαλέγεται με την μακρά παράδοση και τις ποικίλες εκδοχές της κυβιστικής τέχνης. Ο κυβισμός του, όμως, είναι ένας ιδιότυπος κυβισμός. Οι εικαστικές φόρμες και όγκοι απλοποιούνται να αναλύονται στο παράδειγμα των κυβιστών. Δεν αποδομούνται, όμως. Τα σχήματα και τα χρώματα δεν αλληλοσυμπλέκονται, τα ζωγραφικά επίπεδα δεν συγχέονται. Οι ζωγραφικές επιφάνειες, ο όγκος και η φόρμα δεν κατατεμαχίζονται.

Ενώ ο κυβισμός των αρχών του προηγούμενου αιώνα αναλύοντας, ουσιαστικά την φόρμα, το αντικείμενο, τη φιγούρα ή τη νεκρή φύση, καταργώντας την αυτονομία των επιμέρους στοιχείων της σύνθεσης, στην περίπτωση του Παπαλουκά η αφαίρεση και η γεωμετρική απλοποίηση δεν εγκαταλείπει τη μορφή. Τα περιγράμματα των ανθρώπινων μορφών απλοποιούνται και αποκτούν δωρική αυστηρότητα και οικονομία στην περιγραφή. Η φόρμα φτάνει τα όρια της. Η ζωγραφική του όμως υπερασπίζεται τη μορφή έστω, στην πιο απλοποιημένη της κατάσταση.

Θα ελεγα ότι ο κυβισμός του Παπαλουκά είναι εγγύτερα τον κυβισμό του Juan Gris· όπου δεσπόζουσα θέση κατέχει το χρώμα και λι-

γότερο κοντά στον νοστιαρχικό κυβισμό του Picasso ή του Braque. Οι παραλληλισμοί αυτοί που εντοπίζονται στο έργο του Jaun Gris και του Νίκου Παπαλουκά, έχω την αίσθηση ότι, δεν προέρχονται από μια απευθείας σχέση των δύο αυτών ζωγράφων, αλλά της σχέσης και των δύο με τη ζωγραφική ή καλύτερα με τη βαριά κληρονομιά του Henry Matisse και κυρίως του Paul Cezanne, επιβεβαιώνοντας, για άλλη μια φορά, μια φράση που αποδίδεται εξίσου στον Picasso αλλά και στον ίδιο τον Matisse, ότι δηλαδή οι σύγχρονοι σωγράφοι είναι όλοι παιδιά του Cezanne. Εξάλλου, η προγραμματική θεμέλια λίθος των διαφόρων εκδοχών του κυβισμού δεν εδιατυπόθηκε από τους κατεξοχήν κυβιστές Braque, Picasso, Gris, Leger, αλλά από τον ίδιο τον Paul Cezanne όταν έγραφε στον Emile Bernard ότι, «...για ν' απεικονίσω τη φύση πρέπει να χρησιμοποιήσω τη σφαίρα, τον κύλινδρο, τον κώνο...» και ισχυριζόταν ότι η ζωγραφική μπορεί στη βάση των βασικών γεωμετρικών σχημάτων να αναπαραστήσει όλα τα φυσικά και οπτικά φαινόμενα.

Η ζωγραφική του Παπαλουκά είναι εμπνευσμένη αφενός από τις εξερευνησεις και την καλλιτεχνική έρευνα των οπτικών φαινομένων του Cezanne και ακολούθως του Matisse και αφετέρου από τη ριζοσπαστικοποίηση και γεωμετρική απλοποίηση της εικαστικής παραστατικότητας από τον κυβισμό του Picasso, του Braque, του Leger και του Juan Gris.

Ενώ στην κορύφωση του ο αναλυτικός κυβισμός κυρίως στο έργο του Picasso και του Georges Braque ριζοσπαστικοποιεί την αφαίρεση μετατρέποντας το εικαστικό θέμα σε σχεδόν μη αναγνωρίσιμο, ο Παπαλουκάς ακολουθεί μάλλον το παράδειγμα του Gris και των προ-κυβιστικών έργων του Cezanne και του Matisse. Υιοθετώντας από τον

αναλυτικό κυβισμό την τολμηρή γεωμετρική απλοποίηση και διατηρώντας ως ένα βαθμό την χρωματική ένταση του μετα-μπρεσιονισμού.

Ο Παπαλουκάς διαφοροποιείται από τον κλασικό κυβισμό και θεματολογικά: ενώ οι κυβιστές περιορίζονται στην εικαστική διαπραγμάτευση συγκεκριμένων θεμάτων ή μοτίβων, όπως λ.χ. μουσικά όργανα, βιολιά, κιθάρες, άνθρωποι που κάθονται και διαβάζουν ένα βιβλίο ή μια εφημερίδα, και επικεντρώνονται στην πρακτική του ελεύθερου συνειρμού εικόνων τις οποίες επεξεργάζονται διαρκώς σε πάμπολλες διαδοχικές παραλλαγές, ο Παπαλουκάς στρέφεται σε μυθολογικά θέματα. Μια προφανώς καλλιτεχνική παραδοξότητα για έναν καλλιτέχνη που πειραματίζεται με μοντέρνα μορφοπλαστικά μέσα, όπως επίσης, αποφεύγει την τάση η οποία παρατηρήθηκε κατά τη διάρκεια της όψιμης περιόδου του κυβισμού, όπου οι καλλιτέχνες εισάγουν εξω-ζωγραφικό υλικό ως συνέπεια της επιδίωξης τους ν' αποδώσουν περισσότερο αντικειμενικά την ταυτότητα του υπό εικαστική διαπραγμάτευση αντικειμένου. Οι εικαστικές συνθέσεις του καλλιτέχνη παραμένουν μέχρι στιγμής, τουλάχιστον, μέσα στο πλαίσιο της καθαρής αντίληψης της ζωγραφικής.